

ἐλαττώματά του—καὶ ποῖός δὲν ἔχει!—Μέσα σ' αὐτὰ ὁμῶς δὲ βρίσκεται καὶ ἓνα ἐλάττωμα ποῦ παρατηρεῖται σὲ πολλοὺς ἄλλους.

— Δὲν γράφεις γιὰ τὸ βιβλίό τους; σοῦ κρεμοῦν μοῦτρα. Γράφεις; σοῦ τὰ διπλοκρεμοῦν. Τοὺς φάνηκαν λίγα...

Ἄφτά τὰ γράφω, γιὰ νὰ μὴν παραξηγηθῇ μιὰ μικρὴ μου παρατήρησι, ποῦ θὰ τὴν ἔκανε κι' ὁ ἴδιος.

Ἄφτὴ τριγυρίζει βόλτα ἀπὸ τούτην τὴν περιουλή τῆς κρίσεως.

«Ἀπὸ τοὺς παλιούς λογίους ὅσοι ἀξίζανε, δὲν μπορέσανε νὰ μὴν παρασυρθοῦνε ἀπὸ τὸ νέο πνεῦμα τῆς φιλολογίας μας. Ἡ φαντασία τους ἦρθε πιὸ κοντὰ στὴ ζωὴ, κ' ἡ γλῶσσά τους πήρε τὰ χρώματα τῆς δημοτικῆς μας».

Ὁ Κ. δὲν παραισώθηκεν, οὔτε καὶ ἀκολούθησε κανένα. Ἀπὸ τὰ 1872 ποῦ ἄρχισε νὰ γράφῃ, εἶναι ὁ ἴδιος κι' ἀπατός του. Δὲν εἶναι κανενοῦ μαθητῆς. Μικρὸς ξεμικρός, αὐτὸς εἶναι. Μὰ οὔτε καὶ παράσυρε κανέναν. Δὲν εἶναι μὲ ἄλλα λόγια, οὔτε μαθητῆς οὔτε δάσκαλος.

Ὅσο γιὰ τὴν γλῶσσά του, ὁ «Νουμᾶς» ξέρεי πιὸ καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, ὅτι ὁ Κ. πρῶτος στὰ 1884 ἔγραψε διηγήματα στὴ δημοτικὴ γλῶσσα, τὸν «Τάφο τοῦ πατέρα», τὸν «Τρελλὸ Βασιλῆα» κτλ. Ἀκόμα πῶς πρῶτος αὐτὸς τότε κοντὶ ἀνέβασε στὴ σκηνὴ δρῶμα ἱστορικὸ(!) σὲ δημοτικὴ γλῶσσα τὴ «Νεράϊδα τοῦ Κάστρου».

Σ' ἄφτά καὶ σὲ ἄλλα του ἔργα π. χ. «Στὴν Ἰτιὰ ἀπὸ κάτω», Στὸ «Παιδομάζωμα» κ. λ. δὲν μεταχειρίστηκε τὴ γλῶσσα τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, ποῦ δὲν τὴν ἐμελέτησεν, οὔτε τὴν ξέρει ἡ ψυχὴ του, μιὰ τὴν θαυμάζει—καὶ ποῖός δὲν τὴν θαυμάζει δά!—καὶ τὴ θεωρεῖ, ὅπως καὶ τὰ κλασικὰ κείμενα, κειμήλιο τοῦ Ἑθνους. Μὰ ἂν εἶναι τὰ κλασικὰ ἄφταστα καὶ στὴ νέκρα τους ἀκόμα, τὰ κλέφτικα εἶναι ἀνεπαρκῆ.

Ἡ γλῶσσα ποῦ ξέρει καλὰ καὶ μεταχειρίστηκεν ὁ Κ. εἶναι τῶν Παραμυθιῶν. Παραμυθιῶν ὁμῶς τῶν πόλεων καὶ ὄχι τῶν χωριῶν. Γι' ἄφτὸ ἔκαμε καὶ μιὰ ἐκδοσὶν ἀπὸ τέτοια παραμύθια. Ἡ γλῶσσα αὐτὴ εἶναι πιὸ γενικὴ καὶ πιὸ πλούσια—νὰ ποῦμε καὶ πιὸ πολιτισμένη...

Εἶναι ὁμῶς μερικὰ θέματα ποῦ καὶ ἀφτὴ ἡ γλῶσσα δὲ φθάνει τα.

Γιὰ τοῦτο μερικὰ του διηγήματα ὁ Κ. τὰ γράφει—πρᾶγμα ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ ὁ ποιητῆς—ἄλλως καὶ θὰ τὰ διηγότουνε.

Μὰ ἀλλιῶς διηγέται κανεὶς ἓνα θέμα καὶ ἀλλιῶς ἄλλο. Ἐξὼ ἀπ' αὐτό, ἄλλο κέφι ἔχει κανένας τὴ μιὰ μέρα καὶ ἄλλο τὴν ἄλλη.

Γι' ἄφτὸ ὁ Κ. ἔχει στὴ γλῶσσά του αἶτι, ποῦ παίνεται καὶ γιὰ ἀνωμαλία.

ΓΑΥΡΟΣ ΟΡΝΙΘΗΣ

Ο ΤΑΒΑΝΟΣ

ΣΤΟΝ ΑΓΑΠΗΜΕΝΟ ΜΟΥ
ΒΑΓΓΕΛΗ ΚΑΤ' ΑΛΗΝΗ.

Δὲν εἶτανε ἄσκημος σὰν τὸ Μαλέτο τὸν ξεπλάτισμένο, οὔτε σὰν τὸν Ἀλεξίου τὸ στραβοκάπανο· καὶ δὲν εἶχε τοῦ ξεκάρφωτου Γιαννακάρα τὸ σουλοῦπι, ποῦ ἔλεγεσ εἰ θὰ πέση σὲ κάθε βῆμα, κι' ὁμῶς ὅλο· αὐτὸνε εἶχανε γιὰ πιὸ παράξενο καὶ τοῦχανε βγάλλει πολλὰ παρτσούλια.

Ἕνας τὸν ἔλεγε «λукάνθρωπο» ἀπ' τῶν αὐτῶν τὸ σκέδιο, ποῦτανε μικρὰ καὶ μυτερά· ἄλλος «μπουλνῶκ» γιὰ τὴ μύτη του, ποῦ χώριζε στὰ δυὸ κ' εἶτανε πλατυκωτὴ σὰ νᾶχε φάει τρομερὴ γροθιά. «Μακρυχέρη» τὸν ἔλεγαν, «κοντολαίμη», «πεπονοκέφαλο» «γουρνοτρίχη», καὶ πόσα κι' ἄλλα σχετικὰ μὲ τὰ σουσούμια ποῦχε τὸ κορμί του. Στὸ λόχο εἶτανε γραμμένος μὲ τὸνομα Θεοδόσιος Τάβανος.

Κι' ἐμένα θντας προσκολλήθηκα στὸ λόχο καὶ μὲ τοποθετήσανε στὴ τρίτη διμοιρία, ὁ μόνος ποῦ μοῦκαν' ἐντύπωση καὶ τὸν κῦτταζε πολὺ ὄρα, εἶταν ὁ Τάβανος.

Τί παράξενος ἄνθρωπος ἀλήθεια! Ὅσο τὸν πρόσεχες τόσο δὲν μπορούσες ν' ἀποτραδῆξης ἀπὸ πάνου του τὴ ματιά σου. Δὲν εἶχε τίποτα πολὺ ἐξαιρετικόν, οὔτε καμιὰν ἄσκημιὰ πρωτόφαντη, μὰ ἡ ἔκφραση του... σὰ νὰ χασμουριότανε... Ἐγὼ δὲν ἔδλεπα τᾶλλα του του τὰ σουσούμια, παρὰ μόνον τὸ πρόσωπο, τὴ μορφὴ του. Μοῦ φαίνονταν πῶς χασμουριέται κι' ἐνόμιζα ὅτι ἔδλεπ' ἀκόμα καὶ τὸν παλμό, τὴ λιανοτρίμοιλη κίνηση τοῦ χασμουρητοῦ στὰ χεῖλη.

Ἐμαθα πῶς σ' ὅλη τὴν ἐκστρατεία ἔδειξε καλὴ διαγωγή· εἶτανε πειθαρχικὸς καὶ δὲν ἀπόφευγε τίς ἀγγαρεῖες ὅπως οἱ ἄλλοι ποῦ τὸν περιγελοῦσαν.

Εἶχα μιὰ βδομάδα στὸ λόχο καὶ δὲν εἶχα μιλήσει μὲ τὸ Θεόδωσ'· ἄρπαξα ἕμῳς καναδυὸ φορὲς τὴ ματιά του, ποῦ μὲ κῦτταζε περίεργα μεσ' ἀπ' τὰ κόκκινα ματωσίνορα. Ποτὲ ἀλήθεια δὲν ἐκῦτταζε κατευθείας, πάντα ἀπὸ κάτω πρὸς τὰ πάνω ἔδλεπαν τὰ γαλανά μάτια του. Ἀπόφευγε τὰ παιχνίδια ποῦ κάναμε στὰ γυμνάσια. Καὶ μιὰ φορὰ, ποῦ τὸν προσκάλεσα νὰ παίξῃ, δὲν ἐδέχτηκε· μοῦ εἶπε «φχαριστοῦ» καὶ θέλησε νὰ γελᾶσθ μὲ γέλιο ποῦ νὰ μὴν τὸ θεωρεῖς...

Τὰ Χριστούγεννα τοῦ στείλλανε τοῦ Θεοδόση ἀπ' τὸ σπίτι του, ἓνα καλαθάκι γιομάτο «ζαχαρόκλουρα». Μόνον ἐμένα καὶ τὸ Στάθης τὸν Καπρέλο φώναζε νὰ φάμε, ἀπὸ ταῦτα. Ὁ Καπρέλος εἶταν ὁ μόνος ποῦ δὲν τὸν ἐδριζε μέσα στὴ διμοιρία καὶ τὸν εἶχε ἀπακοῦμπι, γιὰ τσιγάρο καὶ χαρτζιλίκι· τὸ Θεόδωσ' ἐμένα μὲ προσκάλεσε γιὰ τὸ φέρθηκα εὐγενικὰ καὶ τοῦ μίλησα νᾶρθῃ νὰ παίξῃ. Ἀπὸ τότε κι ὕστερα μιλούσαμε μὲ τὸ Θεόδωσ' Τάβανο.

Ὁ Στάθης μοῦ εἶπε πῶς εἶναι ἀπὸ κάποιε χωριὸ τῆς Θεσσαλίας καὶ εἶτανε πλούσιος· εἶχε πολλὰ χτή-

ματα ο πατέρας του. Στο Στάθη όμως την έχτιμήση δεν έπρεπε νάχη κανέναν υπόληψη γιατί τους έδλεπε νάγοράζουνε τσιγάρα ταχτικά και νά τρών όξω απ' τό λόχο, όπως ο Τάδανος, τους έπαιρνε για πλούσιους.

Μολονότι μουδειγνε κάποιον σέβας ο Θεοδόσης και μ' άφουκραζότουν μ' ευλάβεια όντας μιλούσα, οι σκέτες μας δεν προχωρήσανε πλειότερο, γιατί και γώ δε φχαριστιόμουν στή συντροφιά του και κείνος όμως δε φαινότουνά πρόθυμος νά πλατύνουμε τή γνωριμιά μας. Τόν έφτανε μονάχα, φαντάζομαι, πώς δεν είχε κι' έναν ακόμα όχτρο στή διμοιρία νά τονέ βρίζη...! Όλλές φορές, που τον άπάντεχα στο δρόμο, νομίζα πώς είν' έτοιμος νά μου μιλήση και στεκόμουν μετέωρος, αλλά δε μου μιλούσε' εΐταν ο μορφασμός του χειλιού και τής μύτης. "Άλλοτε πάλι θαρρούσε πώς τώρα θά φταρνούσχη, μ'ά δε φταρνύζονταν. "Ο λοχαγός στή θεωρία μιά φορά του έπλε : «Μ'ά όλο χασμουριέσαι σύ ;...» "Όλοι σκάσαμε στα γέλια και γώ ακόμα δεν κρατήθηκα. Εΐταν ο αϊώνιος γελοϊός μορφασμός !

Κ' εΐτανε τόσο τέλειος, τόσο φυσικός, πού, για μένα τουλάχιστο, είχε σόβσει ή προσωπικότητά του, μπροστά σ' αυτό τό μορφασμό. Τό είναι του όλο, είχε άποκρυσταλλωθή σ' αυτή τήν ένέργεια ! Άπορούσα πώς οι άλλοι προσέχουν στάλλα του σουσουμία, ενώ μόνο σ' αυτό έπρεπε νά προσέχουν.

Κάποτε τον είδα σέ μιά συναικία υποπτη' όντας τονέ ρώτηξα στο λόχο άστεια τήν άλλη μέρα, τί γύρευε κει κάτω στο Βαρδάρη, θέλησε νά γελάση μ'ά...χασμουρήθηκε.

"Όσο περνούσανε οι μέρες, τόσο πιό περίεργο υποκείμενο μου φαινόταν ο Τάδανος. Τώρα πρόσεχα τή μύτη του, πώς χώριζε σέ δυό ρουθούνια πλατιά μεγάλη, που καθένα τους άποτελούσε ξεχωριστή μύτη. Άνακάλυφα πώς τό κάτω χείλι υπαρχε μόνο, πλατύ σαρκωμένο και κόκκινο' άπάνω χείλι δεν είχε γιατί αν είχε θά φαινότουν άνάμωσ' απ' τό άραιό, γουρουνότριχο μουστάκι του. Κ' ή φωνή του πότε χοντρή πότε ψιλή, ψιλοτύσηκη στριγγλίσια.

— Ξέρεις τί γυναικάς είναι ; ο Θεός νά φυλάει.Μου έπλε μιά φορά ο Στάθης.

Τ'ί λές βρε χαζέ ! δεν τον άφίνεις στο χάλι του.

— Άκου μένα, που σου λέω... τή ζωή του δίνει για τή γυναικία...Και πώς τ'ά καταφέρνει ο θεοτούμπης !...

Τ'ί καταφέρνει κατημένη Στάθη ; ποιά γυναίκα θ'αν τονέ δη και δε θ'ά συχαυθή όλο τό άντρικό φύλλο ; ...Του είπα.

Αυτός κούνησε τό κεφάλι του, σ'ά νάλεγε : Ξέρω γω κατι, μ'ά δεν τό φανερώνω...

"Όστερ' από λίγες μέρες, στο θάλαμο τής διμοιρίας μας, διηγήμασταν διάφορες ιστορίες για νά περάση ή ώρα, γιατί έδρεχε και δε θ'ά κάναμε γυμνάσιο. Ένας στρατιώτης, υποδεκανέας, μαλίστα, ο Γουριώτης, μ'ας

έλεγε πώς τ'ά κατάφερε με μιά κοπέλλα τή Βασίλω, ψυχοκόρη τ' άφεντικού του. Δηγότουν όμορφα και στόλιζε τήν όμιλία του με θαυμάσιες παραβολές και έΐξερε πώς νά κεντάει τ'ά νεύρα και τή φαντασία, γιατό συχνά με παρακάλια τονέ βάζαμε νά διηγηθή. Μ'ας έλεγε λοιπόν, τί τράδηξε όσο νά τήνέ καταφέρη τή Βασίλω νά του δοθή...«Τέλος, άκούω τσαχάλα στο φράχτη του μπαξέ και βλέπω μιά σκιά... διηγότουν ο Γουριώτης ... Περπατούσε ανάλαφρα σ'ά γάτα, κι' εΐνταν μισόγυμνη, όπως έσηκώθηκε απ' τό κρεβάτι, μονάχα τό μεσοφόρι τής φορούσε, που φούσκωνε στο στήθος σ'αν πανί βάρκας, κι'εΐτανε κολητό στο κορμί... Λαχτάρα μ' έπιασε... Δεν εΐταν σάρκα...πέτρες σφιχτά τ'ά μασταρια και κείνη ή μέση ή λιγερή και τ'ά μπούτια τ'ά σφιχτοδεμένα...» Τή λαχτάρα, που αϊστώνηκε τότες ο Γουριώτης ναιώθαμε τώρα και μεις. Κ' έπειδής είμαστε όλοι άντρες, τ'άλεγε ντίπ ξετσιπίωτα. Κανέναν δε μιλούσε, νά διακόψη τήν ιερότητα τής ήδονικής στιγμής που περιγράφε ο υποδεκανέας' μόνο οι άνάσες άκούονταν... Μ'ά ό,τι άκουσα απ' τή γωνιά δίπλα μου, δεν εΐτανε άνάσα, εΐτανε κατι σ'ά λαχάνισμα. Γυρίζω, και τί νά ιδώ ! Τό Θεοδόση, που άκουε κι' αυτός κρεμασμένος απ' τ'ά χείλια του Γουριώτη. Κεραυνός νάπεφτε, δε θ'ά γύριζε νά ιδή. "Όσο προχωρούσε ή διήγηση και ζυγώνανε οι ήδονικές στιγμές τόσο τό λαχάνισμα του Θεοδόση αύξανε λές κι' έννοιωθεν ο ίδιος τις φανταστικές ήδονές του Γουριώτη. Τό στήθος του άνέσκατέδαινε φουερό, τ'ά μάτια του γυάλιζαν' είχε τεντώσει τό λαϊμό και τό χείλι έτρεμε' τ'ά δάχτυλά του άνοιγοκλειόσαν νευρικά και τ'ά φτερούγια τής μύτης τρέμανε' τ'ά ρουθούνια του μεγάλωναν, μεγάλωναν, έγιναν τρύπες τεράστιες, σ'ά νά ρουφούσανε άχόρταχα, ζωογόνα άέρια μαγικής άτμοσφαιρας. Δεν έπρόσεχα πιό τήν ιστορία' έδλεπα και παρατηρούσα με προσοχή του Θεοδόση τ'ά χάλια' με είχε συναρπάσει τό θέαμα ενώ αυτός συνεπάρθηκε απ' την όργιαστική διήγησή του υποδεκανέα. Εΐχε γίνει κατακόκκινος, φωτιά. Μου φαινόταν πώς είχε παλμούς σ' όλο του τό κορμί, σ' όλα τ'ά μέρη του κορμιού του...και ταυτιά του ακόμα είχαν παλμούς ! Εΐδα καλά, είδα στήν άκρη στο στόμα του, μιά κλωστή νά πέφτη ως κάτω...εΐτανε σάλιο...

Σε κάμποσες ήμέρες έλειψε ο ρυθμός του σιτιστή κι' έπειδής είμουν εγώ ο πιό γραμμτισμένος, διαρίστηκα σ' αυτή τή σπουδαία θέση και προεδάστη καδεκανέας. Ήμενα πάντα στο γραφείο και από τήν πολλή δουλι'ά δε συναναστραφόμουν πι'ά με τους πρώην συνάδελφους μου και τους ξεχασα σκεδόν.

"Αξαφνα τις πρώτες μέρες του Φλεβάρη, μ'ας διατάξανε νά πάμε στήν Ήπειρο, γιατί ο άγώνας βατεύσε κει ακόμα. Πήγαμε στερειανά, από τό Βόλο, για πιό συντομώτερα.

Τὰ χιόνια εἶτανε πολλὰ καὶ μᾶς ἔκαναν τὴν πορεία μας φριχτή· ἀναγκαζόμαστε νὰ κάνουμε ἐπισταθμίες σὲ πολλὰ μέρη. Μικρὰ τὰ χωριά καὶ μικροῦτσικα τὰ σπιτία δὲ βολούσανε νὰ γίνῃ ὁ καταυλισμὸς ὅπως ἔπρεπε, μὰ πάλε καλὰ.

Μιὰ βραδιὰ μείναμε σ' ἓνα χωριουδάκι ποὺ μόλις χώρεσε τρεῖς λόχους. Ἐγὼ ἔμεινα κοντὰ στὸ λοχαγὸ ἀγγελιοφόρος, σὲ μιὰ καλυδοῦλα μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους ὑπερέτες ἱπποκόμους καὶ ἀξιωματικούς. Πῶς νὰ χωρέσουμε τόσοι ἀνθρώποι κειδαιμένα ; Σῶνει ποὺ βρήκαμε φωτίτσα· δόξα σοι ὁ Θεός !

Πιάσαμε τὴ συζήτηση γιὰ χίλια δυὸ πράγματα· τὴν πορεία, τὸν πόλεμο, τὸν καιρὸ, τὴν πεινὰ μας. Εἴμαστε ἀπὸ τὸ πρῶτ' νηστεῖοί, γιατί τὰ μεταγωγικά εἶχανε πάρει ἄλλο δρόμο τρεῖς ὥρες μακριὰ καὶ κατὰ λάθος τοῦ σιτιστῆ ὁ λόχος μας ὑστερήθηκε μιὰς ἡμέρας ψωμί. Ὁ λοχαγὸς διάταξε νὰ πάμ' μιὰ ἀγγραφεῖα πρῶτ-πρῶτ νὰ πάρῃ κουραμένας καὶ νὰ γίνῃ στὸ δρόμο ἡ διανομή. Εὐτυχῶς ἐγὼ εἶχα· τί τὰ θέλεις, οἱ γραφειάδες καὶ τὰ τεχνάκια, ὅπως λένε τοὺς ὑπερέτες καὶ ἱπποκόμους, δὲν ὑποφέρουν ποτὲ ὅπως οἱ ἄλλοι τὴν κακουχία. Μὲ τέτοιες κουθέντες μᾶς πῆρε ὁ ὕπνος.

Τὰ χαράματα ὅμως, ξυπνοῦμε ὅλοι ἀπὸ μιὰ παράξενη ταραχή, ποὺ γινόταν ὅξω ἀπ' τὸ κατάλυμά μας. Φωνές, θόρυβος, κακὸ. Βγαίνουμε ὅξω καὶ τί νὰ ἴδουμε ! Χωριάτες καὶ στρατιῶτες μὲ κερὶὰ καὶ λύχους, σκοῦζανε δίπλα σὲ μιὰν ἀχυρώνα. Πήγα καὶ μὲ τὸ σιτιστὴ μας. Μιὰ γυναίκα, νὰ καὶ καλοκαίμωμένη, γυναίκαρος σωστός, μαλλιστραδιόνταν καὶ δέρονταν. Κάποιος στρατιώτης τὴν ἐβούτηξε κειδὰ στὴν ἀχυρώνα, ποὺ πῆγε μὲ τὸ φανάρι νὰ πάρῃ ξύλα, γιὰ τὴ φωτιά, καὶ τὴν ἐδίωσε.

Κωμικὸ τὸ πρᾶμα καὶ γέλιο ἴσως, μὰ δὲν εἰμπορείες νὰ γελάσῃ· βλέποντας τὸ θρήνο καὶ τὴν ἀπελπισία τῆς δυστυχήμενης γυναίκας. Σωριασμένη κατὰ γῆς στηθεκοπιόταν καὶ τραβοῦσε τὰ μαλλιά τῆς· φαίνονταν καθαρὰ τὰ σημάδια τῆς βίας στὰ ροῦχα καὶ στὸ πρόσωπό τῆς, γ' οὐμὰτο γκρατσουιές. Ὁ ἄντρας τῆς κι' οἱ ἄλλοι συγγενῆδες, χάσκανε κεραινωμένοι, ἀπ' τὴν ἀπάντεχη συμφορὰ ποὺ τοὺς βρόγχε. Μέσα σὲ θρήνους καὶ λυγμοὺς μᾶς ξαναδιγγήθη τὴν τρομερὴ σκηνή, πῶς ἔγινε. Μόλις ἄφισε τὸ φανάρι κατὰ γῆς κι' ἔσκυψε νὰ πάρῃ τὰ ξύλα, ἓνα πρᾶμα ρίχτηκε ἀπὸ πίσω καὶ τὴν ἀναστήλωσε. Αὐτὴ θέλησε νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὰ χέρια του καὶ ἄρχισε τρομερὸ πάλαιμα. Οὐτε νὰ φωνάξῃ δὲν εἶχε τὸ κουράγιον· ἡ δύναμή τῆς ὅλη μαζεῦτηκε στὰ χέρια, μὰ γλήγορα παράλυσε ἀπὸ τὸ ὑπεράνθρωπο σφίξιμο τοῦ στρατιώτη. Τὸν εἶδε καλὰ γιατί τὸ φανάρι δίπλα τῆς, τὸν ἐφώτιζε· φοροῦσε στολή σὰν ἐμᾶς κι' εἶτανε μεγάλος, θεριό ! Αὐχταροῦσε κάτω ἀπ' τὴ δύναμή του, σὰν κυνήγι στὰ νύχια λαγωνικοῦ... Οὐκας σ' ἐνέφερε, τὸν εἶδε νὰ βγαίνει τρεχάτος κι' ἐμπήξε τίς φωνές. Εἶταν ἀργὰ· αὐτὸς εἶχε φύγει... Τότενε

πὰς οὐρλιάζε κείνη, ὅσο ποῦ ἦρθε ὁ ἄντρας τῆς καὶ οἱ ἄλλοι.

— Θὰ τότε γνωρίσῃς ἅμα τὸν ὄχον ; Τὴν ἐρωτᾷ· ὁ λοχαγός, ποὺ εἶχ' ἔρθει καὶ ἀκουσε τὸ τί ἐγίνη.

—...Καὶ στὴν ἄλλη ζωὴ νὰ τὸν δοῦ, θὰ τὸν ξέρου... τὸν ἀτιμου, τὸν κακοῦργο...τὸ θεριό !... Νὰ τότε γνωρίσου ; χίλιες ζωές κι' ἂ ζήσου, δὲ θὰ ξεχάσου τὴ μαθιά τ' καὶ τὸ σφίξιμό τ'...

Δὲν ἐκοιμήθηκαμε πλειό. Σὴν ἔφεξε καλὰ μπήκαμε στὴ γραμμὴ καὶ ὁ λοχαγὸς μὲ τὸν ταγματάρχην, φέρανε τὴ γυναίκα ἀπὸ διμοιρία σὲ διμοιρία νὰ ψάχνῃ. Δυὸ φορὲς πέρασε ἀπὸ κάθε γραμμὴ ἡ δύστυχη γυναίκα, μὰ στάθῃ ἀδύνατο νὰ γνωρίσῃ, τὸ φονιά τῆς τιμῆς τῆς. Γιὰ ἓναν δυὸ, ποὺ ἔδειξε ἀμφιβολία, ἐγίνε ἀνάκρισι καὶ ἀποδείχτηκε τὸ «ἀλλοθι» μὲ τὸ παραπάνω. Μυστήριο ! Καὶ νὰ πῆς ὅτι ξέφυγε κινένας καὶ κρύφτηκε ; ὄχι. Τρεῖς φορὲς κάνανε προσκλητήρια οἱ διμοιρίτες καὶ ὅλοι βρεθήκανε «παρὼν» μονάχα ἡ ἀγγραφεῖα ποὺ εἶχε πάει γιὰ κουραμένας ἔλειπε, ἀπὸ τὴν τρίτη διμοιρία τοῦ λόχου μας· ἀλλὰ κι' αὐτὴ, εἶχε φύγει, μᾶς εἶπανε, τουλάχιστο ἓνα τέταρτο πρὶ γενῇ ὁ βίαιος τῆς κατημένης γυναίκας. Ἄ, θὰν τὴ θυμοῦμαστε πάντα τὴ δύστυχη ! Κι' εἶτανε τόσο καλοκάωτη καὶ γερὴ γυναίκα...βέβαια θεριό ἔπρεπε νάνα ὁ ἀπαίσιος, ποὺ τὴν κατέστρεψε γιὰ νὰ θυνηθῇ νὰν τὴ δαμάσῃ !...

Τελείωτε ἡ στρατιωτικὴ ἐπιχείρησι, μας εὐνοῖκα καὶ μόλις πέσανε τὰ Γιάννενα, ξανάβηκαμε στὴ Σαλονίκη. Ἐγὼ προδιόστηκα λοχίας, μὰ δὲν πρόφτασα νὰ φιγουράρω μὲ τὰ φαρδῶά μου γαλόνια στοῦ Χαμήδιε τὸ μπουλαδάρ, οὔτε στῆς Ἁγίας Τριάδας τὴ συνοικία ποῦχα ἓνα παλιὸ μεράκι, γιατί σὲ δέκα μέρες μᾶς διατάξανε νὰ πάμε στὴ Νιγρίτα στὶς προφυλακές. Καὶ ὅθ' ἀτυχία· μᾶς ἐστείλλανε σ' ἓνα χωριὸ τοῦ Κάμπου· ξέχωρ' ἀπ' τὸ σύνταγμα.

Ἡ καλοκαιριά, ἡ ἀνοιξή, μᾶς φέρανε μιὰ ψυχικὴ γαλήνη καὶ μιὰν ἐνεργητικότητα ἀνωϊστη ὥς τώρα. Μὲ χαρὲς ξυπνοῦσαμε καὶ ὅλη τὴν ἡμέρα τὴν περνούσαμε μὲ γέλοια. Παρκαλέσα τὸ λοχαγὸ καὶ μ' ἔστειλε ἀρχιφύλακα στὸ φυλάκιο τῆς γέφυρας κάτω στὸ ποτάμι. Οὐτε πολλὰς σκυτοῦρες οὔτε μεγάλες εὐθύνες. Ὁλόκληρη σχεδὸν ἡ γ' διμοιρία, νὰ φυλάμ' ἓνα γεφυράκι, πόρο, τοῦ Σιτρομένη. Οἱ παλιοί μου συναδέλφοι μ' ἀγαποῦσανε καὶ δὲ μοῦ γυρῶζανε λόγο, ἀλλὰ καὶ γὼ τοὺς φερόμουν πολὺ εὐγενικά.

Ὁρᾶις ὁ τόπος, μαγικός. Πλατάνια καὶ λεύκες πανύψηλες, ποὺ μόλις τίς περνοῦσε ὁ ἥλιος· φτέρες, καλαμιές, ψάθες στοὺς ὄχτους πυκνότατες, γεματές δρόσο κι' εὐωδιές. Αὐλουδάκια πολύχρωμα καὶ νεύφαρα ὄρσατα μοσκοβολοῦσανε παντοῦ καὶ μεθοῦσαν. Μιὰ δύναμη ἀκατανίκητη μᾶς γέμιζε καὶ ξεσπούσαμε στὰ παιγνίδια καὶ τὰ γλέντια.

“Ένα όμως δειλινό, άκοιμε κάτι ξεφωνητά έκει σιμά, που ταρχήτηκαμε έλοι. Φοβήθηκα μὴν εἴτανε καμιά φασαρία με τούς βουργάρους, κι’ έστειλλα δυο άντρες νά ιδούνε. Σέ λίγο έρχονται τρεχάτοι και με καλούνε νά πάω νά ιδώ, γιατί συνέθηκε μιὰ φασαρία με τίς Τουρκάλλες, που πλένανε στο ποτάμι. Τρέχω και τί νά ιδώ. Μιὰ γυναίκα λαχταρισμένη σέ κακὰ χάλια, έσκουζε κλαίνοντας. Δυο-τρεις άλλες χανούμισες με φερετζέδες και γιασμάρια, δειλές, κατάρτοιες και ένας γέρος Τουρκος με σαρίκι, τήν παρηγορούσανε. Ρωτώ τί τρέχει και ο γέρος που εἶπε καμπόσα έλληνικά με φωνή γεμάτη τρόμο μου λέει :

— Τσαούσ’ έφέντ! Αυτό χανούμ, έπλενε ρούχα στο νερό... Πάησε λίγο μακρυά, μαζέψη ρούχα, ... ήλιος πέφτει τσαούσ’ έφέντ... Έσκυψε πάρη ρούχα, μὰ έν’ ασκέρι...πέφτει άπάνου...

“Ω δυστυχία! κατάλαδα. Δεύτερος βιασμός, σάν εκείνονε στήν εκστρατεία, είπα μέσα μου κουτώντας το κεφάλι.

— “Α, κουζούμ, ναι ναι, εδεν...αυτό καλὰ κατάλαδες έσύ...τσαούσ’ έφέντ!... μου λέει ο φουκαρής ο γέρος, φχαριστημένος, γιατί εἶχε ιδρωκοπήσει όσο νά μου ίστορίση τί έγινε.

“Η ίδια ή σκηνή ακριβώς! Τι φοβερό πράμα! Ποιός νάταν αυτός, τί τέρας; συλλογιόμουνε. Γύρισα νά ιδώ τήν κακομοιρισμένη γυναίκα! στήν ίδια κατάσταση με τήν άλλην. Το γιασμάκι της κουρελιασμένο και σκισμένο το φόρεμα στο στήθος. Τι ώραία, που εἴτανε, μ’ έλη τή λαχτάρα και τον τρόπο. “Αληθινή ζωγραφιά! και λεφτοκαμωμένη κουκλίτσα σωστή, γιαυτό και δέν είχε τί δύναμη της άλληνής ν’ άντισταλή, παρ’ άμέσως με τήν επίθεση που της εγίνηκε άπόμεινε ξερή ούτε νά ξεφωνιάση δέν έπρόλαβε. Άντιστάθηκε βέβαια, μόλις ήρθε στον εκυτό της, γιαυτό και εἴτανε ματωμένα τὰ γυμνά λευκά μπρατσάκια. το πρόσωπο κι’ ο λαιμός, αλλά το σφίξιμο του στρατιώτη τόσο εἴτανε δυνατό, που παράυσε ή κακομοίρα...εταν άρχισε νά σκούζη τις άλλες, ο στρατιώτης χάθηκε μέσα στις φτέρες και τις όξες, που εἴτανε τόσο πυκνές, αδιάδατες...

Αέω του γέρου νά ρωτήση τή χανούμ αν μπορεί νά γνωρίση το στρατιώτη.

— ...“Αχά, μου λέει, μέσα σε όλα τὰ σκέρια του ντουινά νά τονε δῇ ήά τονε γνωρίση...

Σήμανα προσκλητήριό ήρθανε όλ’ οι άντρες και τούς εδανα στή γραμμή... Κανείς δέν εἴτανε!.. “Αλλαξα τούς σκοπούς, αν ναι δέν εἴτανε ώρ’ άκόμα, για νά ιδούνε, είπα του γέρου, και τὰ καρούλια. Πάλε σε κνένανε ή χανούμ δέ γνώρισε τον άντρα που της πήρε τήν τιμή... Λείπανε μόνο ξεη στρατιώτες κι’ ένας δεκανέας, που εἶχανε πάει τρεις άγγαρεία και δυο άγγελιαφόροι κι’ ένας για ψώνια δικά μου στή Νιγκρίτα.

Μὰ τί εἴτανε λοιπόν αυτό το μυστήριο!.. Δέν εἶδερα τί νά σκεφτώ. τί νά υποθέσω. Είπα στο γέρο πως ήταν κανένας βουλγαρος που διάθηκε το ποτάμι

κρυφά... κι’ αυτός το παραδέχτηκε. Τι νά κάνει ο δόλιος, τί νά πῇ;.. Νικημένος εἴτανε, στή διακριση των κατακτητών τῶξερε και για τοτο δέ φανέρωνε έλη τήν έχταση του πόνου και της Ηλίφης του, για της χανούμισας τήν άτιμία... κι’ εἴταν γυνίκα του παιδιού του αυτή!.. είδε και το ενδιαφέρο μου και μολόγησε πως Γκιουνάν ασκέρ (ρωμιος στρατιώτης) δέ ήταν ο κακούργος! μονάχα οι Βουλγάροι κάνουνε τέτοια, σ’ όλα τὰ χωριά τρούρω...

Περάσανε πολλές μέρες και δέ μούδγαينه από τ’ ένού το έπεισόδιο τοτο. Οι γυναίκες κι’ ιδίως οι Τουρκάλλες, πάψανε νάρχουνται στο ποτάμι. Τι κρίμα! χάσαμε τ’ ωραιώτερο θέαμα και τις γλυκές συγκινήσεις που ναιώθαμε στή συντροφιά τους. Πολλοί στρατιώτες τάχανε ψήσει με χωριατοπούδες άπ’ αυτές. “Ο ίουριώτης μάλιστα τάχε μπλέξει με μιάν όμορφη κοπέλια, τή φωτεινή και μάς εδινε άναφορά κάθε πρωί του έρωτά του, που σκάσαμε στα γέλια, κι’ άλλτοι άκόμα πολλοί. Μὰ όλους μας, μάς τρέλλανιε ή Βάγκω. Μιὰ χήρα ως τριάντα χρονών, ψηλή, άωράτη, με κάτι στρογγυλότητες, που άνάβανε φλόγιες. Πολλά λέγανε για τή Βάγκω στο χωριό για τή διαγωγή της! πως τάφκιανε πάντα με τούς ζαπίδες! πως τάχε με το μουτεσαρίφη, άφ’ όντας χήρεψε πρό δέκα χρόνια! κι’ εταν ήρθανε πέρσο οι Βουλγάροι τάφκιανε με τούς αξιωματικούς. “Ενανε μάλιστα πάει τώρ’ άκόμα στις Σέρρες και τότε βρίσκει. Και της κολλούσαν εύκολα τέτοια της Βάγκως, γιατί εἴτανε πολύ σκανταλιάρικη και της άρέσανε τὰ ξυνά. Όπως έλεγε ο Καπρέλης. “Ερχότανε στο ποτάμι ταχτικά δέν έπαιρνε ποτέ ψωμί μαζί της γιατί τῶδρισε στα δικά μας σακίδια, που άδειάζαν πρόθυμα στήν ποδιά της. Πολλές φορές έρχονταν ολομόναχη.

— Πως δέ φοβάται μωρέ παιδιά! ρώτηξα μιὰ μέρα τούς στρατιώτες.

— Τι νά φοβήη κύρ-λοχία, μου είπ’ ένας, ότι κι’ αν πάθει, δέ ήν το πάθει για πρώτη φορά... Είπα: όμως πλάσμα κύρ-λοχία μου εἶ... Θεοκόματος! τί κορμί, τί στήθια λαχταριστά!...

Χμ... χμ!... άκούω από πίσω μου ένα στεναγμό σά μούγκρισμα. Εἴταν ο Θεοδόσης Τάδανος με το αιώνιο χασμουρητό στο χέλι, που έτρεμ’ ανάλαφρα...

— Σ’ άρέσει; βρε Τάδανε; τονε ρωτώ.

— Χμ!... γρόλλισε πάλι ο Τάδανος και θέλησε νά γελάση μά... χασμουρήθηκε. Πως εἴτανε με κείνη τάραιά γένεια στις φουσκωμένες μιστέλες του μόνου. Θεέ μου!...

Στις έννιά θαρρώ του μηνός, άκούσαμε κάτι μπουμπουνητά κι’ ούρκανός άρχισε νά συρνεφάξῃ. Μάιος μήνας και νά μπουμπουνίξῃ έτσι; Παράξενο! δέν έσρεξε όμως. Άγγελιοφόρος του λοχαγού μάς ειδοποίησε τή νύχτα νά προσέξουμε πολύ, γιατί ίσως οι Βουλγάροι νά μάς επιτεθούνε! τὰ μπουμπουνητά είναι κανονίες, πιαστήκαμε με τούς βουργάρους κάτω στο Τσάκλι.

Εἴταν οι συμπλοκές του Παγγαίου.

Τὴ ἄλλῃ μέρᾳ ὁ καιρὸς ἔγινε πάλι καλὸς χωρὶς ὁμῶς νὰ πάθουν οἱ κανονιές. Νέα διαταγὴ τοῦ λοχαγοῦ μὲ διάταξιν νὰ παρακολουθήσω τίς κινήσεις τῶν Βουργάρων καὶ νὰ μὲν γιὰ ὅλα ἔτοιμος· μπορεί νὰχοῦμε καὶ ἡμεῖς τὰ ἴδια. Ἐκἄνῃ μὴ ζέστη ἀφόρητη. Ἐπιθεώρησα τοὺς σκοποὺς καὶ εἶπα στοὺς ἄντρες νὰ κοιμηθοῦνε γιὰτὶ μπορεί νὰχοῦμε ὁλονυχτίᾳ.

Τράβηξα στὶς πυκνὲς ὁξὲς μακριὰ ἀπ' τὸ φυλάκιο, γιὰ ν' ἀγναντέψω ἀπέναντι στὸν ἄλλον ὄχτο τοῦ ποταμοῦ ποὺ εἶταν οἱ δούργαροι. Πῆρα μαζί μου τὰ κυάλια—ἕνα ζευγάρι λορνιέτες, πρῶτης γραμμῆς πλιάτσικο ἀπὸ τὴν Ἡπειρο—καὶ ἀνέβηκα σ' ἕνα ψηλὸ πλατάνι ποῦχαμε γιὰ βίγλα, νὰ βλέπω καλύτερα καὶ νὰ μὲ φουσάνῃ κ' ὅλας οἱ ὁρσσερὲς αὐρὲς.

Κύτταξα ὅλη τὴν ἔχταση, ποὺ εἵντουσαν τὰ βουργάρικα φυλάκια· ἡσυχία καὶ γαλήνη σὰ νὰ μὴν ἔτρεχε τίποτα· καμιά ὑποπτι κίνησι, κανένα τὸ ἐξαιρετικώτερο ἀπὸ τίς ἄλλες ἡμέρες. Ἐμεινα πχαριστιμένους· δὲν ἤθελα νὰ συμβῇ τίποτα στὸ δικό μου φυλάκιο, ὅχι ἀπὸ φόβο μὰ γιὰ τὴν εὐθύνη, ποὺ ἔαχ'· ποὺ ξέρεις καμιά φορά, τέτοια ἐπεισόδια καὶ προστριβές, μπορεί νὰχοῦν ὁλέθριο τέλῃς. Γύρισα τὰ κυάλια πρὸς τίς Σέρρες, τὴ Νιγρίτα καὶ ὅπως εἶναι φυσικὸ—τοῦλάχιστο ἐγὼ συχνὰ τὸ πάθαινα—ἄρχισα νὰ βλέπω κοντινότερα πράματα. Ἐναθεριστὴ στὸν κάμπο τὸ ποτάμι ποὺ ἀργοκυλούσε, τίς γελάδες ποὺ δόσκανε τὰ βουδάλια ποὺ κυλιόντουσαν στὶς λουμπες τοῦ νεροῦ,... Μὰ νὰ, σιμώτερ' ἀκόμα κάτω ἀπὸ τίς ἱτιές, μὴ γυνάικα περπατᾷε στὶς φτέρες... εἶνε καλὶκορμη...μπᾶ... ἡ Βάγκω! Ὁξέπλενε στὸ νερὸ καὶ ὀγῆκε νὰ ξαποστάσῃ... τὴν ἀφιλότιμη, χραὰ στὸ κουράγιο τῆς νάρθη

σήμερις... δὲ τὴνὲ σκιάζει ὁ πόλεμος!... Τὶ ὥραία ὁμῶς εἶναι, μὲ τὸ κοντοφούττανο! Φαίνονται τὰ λευκὰ τῆς πόδια ὡς τὰ γόνατα· ἔδγαλε τὴν ἄσπρη μπόλια τῆς ἀπὸ τὸ κεφάλι... τί ὥραία μαῦρα μαλλιὰ ἔχει... καὶ πῶς γυαλίζουν ἀπὸ τίς ἀχτίδες... Παπαροῦνες ὁλόφλογες τὰ μάγουλά τῆς ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὴν κούραση... τὴ Βάγκω!...

Ναί, νά... ἔσκυψε σὲ μὴ γούρνα τοῦ νεροῦ καὶ κυττάζει μ' αὐταρέσκεια τίς ὁμορφιές τῆς. Φχαριστήθη ἀπὸ τὸ καθρέφτισμα... γέλοιο φιλάρεσκο ἀνέθηκε στὰ κόκκινα χεῖλη... Μπᾶ ἔχει καὶ δόντια ὥραία ἡ Βάγκω ποτέ μου δὲν τὰ πρόσεξα, δὲν τὴν εἶχα δεῖ ἔτσι... Ὁαρῶ πῶς εἶναι ὁῶ σιμά μου, ν' ἀπλώσω τὰ χέρια μου, νὰ τὴν ἀγκαλιάσω... Σὰ νεράϊδα φαίνεται μὲς στὰ νεράκια, ποὺ λαμποκοποῦν καὶ στὰ πολὺχρωμα λουλούδια.... Ἐτσι πῶς τὴνὲ θωρῶ λαχαριστὴ, πχαριστημένη, νὰ πετάξω μούρχεται... τὸ λύγισμα τοῦ κορμιοῦ τῆς ἡλεχτρίζει, μὴ ταραχὴ καὶ παλμοὶ ἀσυγκράτητοι μὲ δέρνουν....

(Σαῖλλο φύλλο τελιώνει)

ΚΩΣΤΑΣ ΝΤΑΪΦΑΣ

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ :

«ΠΡΟΖΕΣ».....Δρ. 1

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΑΛΑΣ :

ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ 2

Καὶ τὰ δυὸ βιβλία πούλιονται στὸ βιβλιοπωλεῖο
Γ. Βασιλείου καὶ Σία Σταδίου 42

Στὶς ἐπαρχίες καὶ στὸ ἐξωτερικὸ στέλλονται δίχως παραπανιστὸ ἔξοδο.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικὸς Διευθυντὴς ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ

ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ ταχύπλοον θαλαμηγὸν Ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

“ΑΘΗΝΑΙ,”

ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς μέσφ Καλομῶν—Πατρῶν κατ' εὐθεΐαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 27 Μαΐου.

Ὁ νεότευκτος ὑπερωκεάνειος κολοσσὸς

“ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ,,

ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (μέσφ Καλαμῶν—Πατρῶν) κατ' εὐθεΐαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 8 Ἰουνίου.

Δι' ἐπιβάτας, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ὁπισθεν Ἀγίας Τριάδος). Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀπαιτωθῇ θέσει ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαίρως εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑταιρίας καὶ εἰς τοὺς ἀπὸ τότε ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ὑποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἔμπορικα ὑποστηρίζετε τὴν Σημναίαν δας, μεγαλύνετε τὴν Πατριδα δας.